

Име

Държавна дивечовъдна станция "Черни Лом" - Попово, административна принадлежност РУГ - Шумен. Лесоустройствен проект 2001 година, ревизионен период 1991-1999.

Местонахождение

ДДС "Черни Лом" - гр. Попово е получила името си от едноименната река, която е основна хидрографска артерия с регионално значение, разполовяваща станцията в посока северозапад-югоизток. Територията, която обхваща ДДС "Черни Лом", е разположена в Шуменска област и граничи със следните държавни лесничейства: на север ДЛ "Бяла" и ДЛ "Разград", на изток ДЛ "Разград" и ДЛ "Търговище", на юг ДЛ "Омуртаг", на запад ДЛ "Горна Оряховица" и ДЛ "Бяла".

Горите в района на дивечовъдната станция са разположени в следните общини и включват землищата на населените места:

Община гр. Попово – град Попово и селата: Априлово, Баба Тонка, Берковски, Бракница, Водица, Гагово, Глогинка, Горица, Горна Кабда, Долец, Долна Кабда, Дриново, Еленово, Заветно, Зараево, Захари Стояново, Звезда, Иванча, Кардам, Ковачевец, Козица, Конак, Ломци, Люблен, Манастирица, Марчино, Медовина, Осиково, Паламарца, Помощица, Посабина, Садина, Светлен, Сеячи, Славяново, Тръстика и Цар Асен;

Община гр. Опака – град Опака и селата: Голямо Градище, Горско Абланово, Гърчиново, Крепча и Люблен;

Община гр. Търговище (част) – селата Голямо Ново, Дралфа, Кръшно, Кошничари, Маково, Миладиновци и Росина.

Географско положение

ДДС "Черни Лом" е разположена в Мизийската горскорастителна област, подобласт Шуменско-Провадийски плата. Най-издигнатите части на тази подобласт са Поповско-Самуилските хълмисти плата.

Геометричната форма на държавната дивечовъдна станция наподобява правилен петоъгълник с основа, лежаща на южната граница на станцията и дължина на страните - средно 22-25 км.

Релеф

На територията на ДДС "Черни Лом" се наблюдават два близки типа релеф: "хълмисти равнини и разчленени плата" и "високи хълмове и ридове" (Поповските височини).

Релефният тип "хълмисти равнини" (200-400 м н.в.) е от най-разпространеният у нас географски ландшафт. Хълмистите равнини и разчленени плата имат заоблен хълмист релеф, но на места са дренирани от дълбоки долове и ровини - склоновете, спускащи се към Голямата река, Черни Лом, Малки Лом, Калакоч дере и др.

Високо-хълмистият ридов релеф (Поповските височини) се характеризира със заоблени по-високи хълмове и ридове, както и стръмни склонове, или пък котловини с надморска височина от 400 до 600 м.

На север-северозапад станцията се огражда от Поповските възвишения, на североизток опира в Разградските възвишения, а на юг границата върви по поречието на Голямата река (Буюк дере) и Лилянските възвишения.

Най-високата точка в района на ДДС "Черни Лом" е връх Калагоч - 485 м н.в. в землището на с.Ковачевец. Най-ниската точка е на кота 125 м н.в., в местността "Чешма дол", в землището на с.Манастирица.

Таблица № 1

за разпределението на дървопроизводителната площ според наклона на терена

Степен на наклона	Площ в хектари	%
равно (0-4)	1617,1	5,8
полегато (5-10)	7047,9	25,3
наклонено (11-20)	14026,8	50,4
стръмно (21-30)	4579,1	16,4
мн.стръмно (над 31)	584,1	2,1
Общо:	27855,0	100,0

Хидроложки условия

Източници на почвена влага са главно падащите валежи. Неравномерното им разпределение през годината се отразява на дебита на водните течения в района. Подхранването на водните течения от подземни води има второстепенно значение за техния воден баланс.

В района на ДДС "Черни Лом" с най-голям водосбор е **р.Черни Лом**. Тя събира водите си от няколко притока в южната част на станцията и югоизточно от с.Априлово се оформя като водно течение със сравнително постоянен дебит. На територията на ДДС "Черни Лом" реката приема множество притоци, най-значителен от които е Калакоч дере. Поради силно меандриране и изнасяне на плодородна почва от разлатата долина, през която протича, коритото на р.Черни Лом е коригирано и в голямата си част е оформено като канал с изградени диги от двете му страни.

Река Малки Лом е друго значимо, относително постоянно водно течение, събиращо водите си от две по-големи водни течения североизточно от с.Ломци. Река Малки Лом преминава през сравнително широка долина, заета от земеделски площи в североизточната част на станцията, където приема притоци, част от които не пресъхват целогодишно.

Голямата река (Буюк дере), която тече в тясна долина по южната граница на ДДС "Черни Лом", е голямо водно течение, но без особено значение за растителността в държавната дивечовъдна станция.

Споменатите водни течения се отличават с пролетен максимум в дебита - от м.март до м.юни.

Освен тях на територията на дивечовъдната станция са формирани и множество водни течения с непостоянен воден режим, които през лятото пресъхват напълно.

Подпочвените води в района на ДДС "Черни Лом" са на голяма дълбочина. Изворите с по-значителен дебит са от типа "карстово-пукнатинни".

Геоложки строеж

Районът на ДДС "Черни Лом" се характеризира с разпространението на седиментни скални образувания, от които преобладаващи са горно-кредните отлагания. Основни (почвообразуващи) скали на територията, заета от горските комплекси, са мергелите - пясъчливи и варовити, оолитни и рифови варовици (Апт), както и мергелни и пясъчливи варовици (Хотрив). По-ограничено разпространение на горско-растителни формации има върху лъос, чакъли, глини.

По разпространение основните скални образувания биха могли да се разпределят така: пясъчливи и варовити мергели, мергелни и пясъчливи варовици, лъосови глини и пясъчливи мергели, лъос, чакъл и други.

Най-разпространените - варовитите мергели, заемат голяма част от територията на север от гр. Попово. Мергелите са сиво-сини и зеленикави, надлъжно и напречно напукани, твърди.

Варовиците, срещащи се главно в северозападната и североизточната част на станцията, са предимно в околностите на селата Г.Абланово, Крепча, Захари Стояново и Садина. Често те са напукани по повърхността във вертикална и хоризонтална посока.

Малка част от територията на ДДС "Черни Лом" (триъгълника Попово-Априлово-Славяново) е заета от лъосови глини. Лъосът е с бледожълт до пепеляв цвят. Съставен е от дребни кварцови пясъчинки, примесени с глина, слюда и други.

Чакълите са разположени главно край водните течения.

Климатични условия

Съгласно климатичната подялба на страната (Събев и Станев, 1963), територията на ДДС "Черни Лом" – Попово попада в **Европейско-континенталната климатична област, Умерено-континентална подобласт**, източната част на **Средния климатичен район на Дунавската хълмиста равнина** (150-450 м н.в.).

Откритостта на Дунавската равнина на север създава благоприятни условия за нахлуване на студени континентални въздушни маси, поради което зимата тук е доста студена, пролетните мразове са често явление, лятото е сравнително топло, а есента е по-топла от пролетта. Средната януарска температура е между $-2,5^{\circ}\text{C}$ / $1,5^{\circ}\text{C}$. Снежната покривка е нетрайна. Общата продължителност на снеговалежите през сезона е 20-50

дни. Средната дебелина на снежната покривка рядко надвишава 10-20 см. Най-топлият летен месец е юли. Средната температура на въздуха е между 19,5°C / 22,0°C.

Периодът на усилена вегетация (температура на въздуха над 10°C) започва между 5 и 20 април и завършва между 18 и 29 октомври, като средната му продължителност е около 190 дни или 6-6,5 месеца.

Годишната сума на валежите се движи между 550-680 л/кв.м, като максимумът на валежите е в края на пролетта - началото на лятото, а минимумът - през зимата. Засушаванията с продължителност над 10 дни са в края на лятото и началото на есента, когато достигат средно между 20-22 дни.

Характерните ветрове на територията на станцията са със западна-северозападна посока. Специфичен за районът е фьонът - често явяващ се южен вятър със сравнително висока интензивност. Той влияе подчертано отрицателно върху относителната влажност на въздуха и от там на растителните формации. Падащите макар и рядко проливни дъждове в началото на лятото, особено когато са придружени с градушка, както и продължителните безвалежни периоди в края на лятото - причина за периодични засушавания, също влияят отрицателно на развитието и общото санитарно състояние горите.

Данни за температурата на въздуха и за количеството на валежите са представени съответно в *Таблица № 2* и *Таблица № 3*.

*Таблица № 2
за температурата на въздуха*

Климатичен район с надморска височина в метри	Средна годишна температура	Средна годишна абсолютна минимална	Средна годишна абсолютна максимална
Среден климатичен район на Дунавската хълмиста равнина – източна част (150-450 м н.в.)	9,0 / 10,5	-21,0 / -17,0	34,0 / 37,0

*Таблица № 3
за количеството на валежите*

Климатичен район с надморска височина в метри	Сума валежи годишно в мм	Месец максимална валежна сума	Месец минимална валежна сума
Среден климатичен район на Дунавската хълмиста равнина – източна част (150-450 м н.в.)	550-680	VI	II

Почви

Почвите в ДДС “Черни Лом” са представени от следните типове: алувиално-делувиална, излужен чернозем, сива горска, тъмносива горска, светлосива горска почва и хумусно-карбонатна почва.

*Таблица № 4
за разпределението на дървопроизводителната площ по почвени типове*

Типове горски почви	Площ в ха	%
алувиално-делувиална	4,4	-
излужен чернозем	13659,2	49,0
сива горска	5449,4	19,6
тъмносива горска	6650,8	23,9
светлосива горска	392,5	1,4
хумусно-карбонатна	1698,7	6,1
Всичко:	27855,0	100,0

Земите от горския фонд в района на ДДС “Черни Лом” са сравнително добре защитени против ерозия от съществуващата дървесна и храстова растителност и в тях не се наблюдава развитие на ерозионни процеси от масов характер. Развитие на такива е констатирано върху площ от 443,1 хектара, което е 1,6% от общата площ.

Растителност

Територията на ДДС "Черни Лом" е разположена в **Мизийската горскорастителна област**. Горските комплекси попадат в **Долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори** и в **подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори**.

ДДС "Черни Лом" се отличава с голямо разнообразие от естествено разпространени широколистни дървесни и храстови видове и разнообразна тревна растителност. Представители на дървесната растителност са: зимен дъб, благун, цер, космат дъб, бук, габър, полски и планински ясен, явор, шестил, дива череша, леска, клен, полски бряст, мъждряк, сребролистна и едролистна липа, келяв габър и други. Те формират чисти и смесени, а понякога и двуетажни насаждения с висока производителност.

В резултат на лесокulturната дейност са създадени и се развиват успешно култури от: черен бор, бял бор, акация, сребролистна липа, полски ясен, благун, зимен дъб, червен дъб, орех, гледичия, топола и други.

В състава на растителните формации участват и следните храстови, полухрастови и тревни видове: шипка, глог, дряк, черен бяз, обикновена леска, чашкодрян, аморфа, трънка, драка, смрадлика, люляк, птиче грозде, къпина, коприва, горска ягода, здравец, лазаркиня, див рожков, малина, лудо биле, риган, бял равнец, мащерка, маточина, див пелин, тревни видове от семейство житни и много други.

Таблица № 5
Разпределение на площта по дървесни видове

Дървесни видове	Сегашен състав		Бъдещ състав	
	Залесена площ в ха	в %	Залесена площ в ха	в %
Бял бор	31,6	0,1	30,4	0,1
Смърч	5,3	-	4,6	-
Черен бор	1438,3	6,1	1963,5	8,3
Ела	0,3	-	0,3	-
Веймутов бор	0,2	-	0,2	-
Зелена дуглазка	6,2	-	5,2	-
Атласки кедър	0,9	-	-	-
Бук	237,4	1,0	264,4	1,1
Червен дъб	264,4	1,1	348,0	1,5
Зимен дъб	1845,0	7,8	1954,2	8,3
Летен дъб	17,9	0,1	21,0	0,1
Благун	1640,5	7,0	1719,5	7,3
Цер	7876,6	33,4	8881,4	37,7
Габър	3399,1	14,4	3441,0	14,6
Бряст	88,2	0,4	59,4	0,3
Трепетлика	24,6	0,1	24,3	0,1
Явор	20,9	0,1	19,4	0,1
Бреза	38,2	0,2	43,0	0,2
Мъждряк	495,5	2,1	252,3	1,1
Орех	403,2	1,7	393,5	1,7
Акация	3505,2	14,9	3478,1	14,7
Космат дъб	373,5	1,6	272,1	1,2
Келяв габър	1708,0	7,3	283,9	1,2
Айлант	14,3	0,1	13,9	0,1
Брекиня	1,0	-	0,5	-
Върба	19,6	0,1	16,0	0,1
Гледичия	98,1	0,4	93,7	0,4
Джанка	2,8	-	1,4	-
Пърнар	-	-	0,1	-
Елша	0,2	-	0,2	-
Конски кестен	0,1	-	0,1	-
Клен	730,6	19,2	696,5	18,4
Круша	53,7	1,4	21,3	0,6
Леска	90,5	2,4	84,8	2,2
Едролистна липа	1401,0	36,8	1440,2	38,1
Сребролистна липа	787,6	20,7	865,4	22,9
Люляк	0,6	-	0,6	-
Махалебка	5,9	0,2	5,2	0,1
Мекиш	13,2	0,3	10,8	0,3
Офика	3,7	0,1	3,7	0,1
Череша	131,7	3,5	126,0	3,3

Черница	4,6	0,1	2,1	0,1
Шестил	0,4	-	2,3	0,1
Американски ясен	0,5	-	0,5	-
Планински ясен	249,8	6,6	263,4	7,0
тп Bachelieri	67,5	1,8	2,6	0,1
тп I-214	258,6	6,8	248,3	6,6
тп I-45/51	3,3	0,1	-	-
Зарзала	0,2	-	0,2	-
Ябълка	0,1	-	0,9	-
Глог	-	-	0,5	-
Див рожков	0,3	-	-	-
ВСИЧКО	27360,9	100,0	27360,9	100,0

Характеристика на горския фонд

Общата площ на ДДС "Черни Лом" - гр. Попово, която е обособена от бившето Държавно лесничество "Черни Лом" - град Попово съгласно Заповед № 10/09.01.2001 г. на НУГ при МЗГ, е 28469,2 ха.

По вид на собствеността разпределението е дадено в Таблица № 6.

Таблица № 6

Разпределение на площите по собственост

Собственост	Площ в ха	%
Държавна	13689,1	48,1
Общинска	14047,3	49,3
Частна	719,6	2,5
Временно стопанисвани от общината	-	-
Религиозна	-	-
На други юридически лица	13,2	0,1
ОБЩО:	28469,2	100,0

Таблица № 7

Разпределение на общата площ по вид на земите

Вид на земите	Площ в ха	%
Залесена площ	27360,9	96,1
Незалесена дървопроизводителна площ	494,1	1,7
Недървопроизводителна площ	614,2	2,2
Горски пасища	-	-
ОБЩО:	28469,2	100,0

Таблица № 8

Разпределение на общата/залесената площ по вид на горите

Вид на горите	Площ в ха	%
Иглолистни	1825,7 / 1639,1	6,4 / 6,0
Широколистни високостъблени	4974,4 / 4577,7	17,5 / 16,7
За реконструкция	2410,5 / 2368,2	8,5 / 8,7
Издънкови за прерастване	-	-
Издънкови за превръщане	15435,5 / 15179,9	54,2 / 55,5
Нискостъблени	3823,1 / 3596,0	13,4 / 13,1
ВСИЧКО:	28469,2 / 27360,9	100,0

Разпределението на горите и голите горски площи по групи гори и функции е дадено в Таблица № 9.

Таблица № 9

Разпределение на общата площ по групи гори и функции

Групи гори	Иглолистни		Широколистни		Всичко	
	обща площ	залесена	обща площ	залесена	обща площ	залесена
ДС Функции	1569,6	1405,6	19527,2	19032,1	21096,8	20437,7
Защитни	38,2	37,2	379,2	341,9	417,4	379,1

Рекреационни	22,6	15,8	237,9	223,2	260,5	239
Защитени	-	-	-	-	-	-
Други	195,3	180,5	6499,2	6124,6	6694,5	6305,1
Общо ЗРЗТ	256,1	233,5	7116,3	6689,7	7372,4	6923,2
Общо ДСФ+ЗРЗТ	1825,7	1639,1	26643,5	25721,8	28469,2	27360,9
Горски пасища	-	-	-	-	-	-
ОБЩО	1825,7	1639,1	26643,5	25721,8	28469,2	27360,9

По лесоустройствен проект за периода 1991-1999 година е предвидено общо ползване в размер на 508420 куб.м с клони (средно годишно 56491 куб.м), от което 32453 куб.м годишно от главни сечи и 24038 куб.м годишно от отгледни сечи и санитарни сечи. Отсечени са общо 508250 куб.м (средно годишно 56472 куб.м) или 100,0% от предвиденото. Изпълнението от главни сечи е 283720 куб.м (ср. год. 31524 куб.м) или 97,1%, а от отгледни и санитарни сечи 224530 куб.м (ср. год. 24948 куб.м) или 103,8% от предвиденото. Настоящото лесоустройство предвижда средногодишен добив от 72780 куб.м без клони (при 53180 куб.м по ЛУП от 1991 г.) – 51435 куб.м добив от главни сечи, сеч на надлесни дървета и реконструкция и 21345 куб.м от отгледни и санитарни сечи.

Санитарно състояние на гората

Засегнати от различни видове повреди са общо 1369,8 ха или 5,0% от залесената площ на станцията. При общото добро състояние на горите в ДДС "Черни Лом", най-разпространени по площ и с най-големи очаквани загуби са повредите от съхнене в акациевите дървостои, поради голямата им възраст. Засегнат от снеголом и снеговал е и черния бор. При останалите дървесни видове повредите са незначителни. Общият брой на нарушенията за разглеждания период е 1175, от които 1042 броя от незаконна сеч, 77 бр. от незаконна паша, 2 броя разрушаване, 3 бр. пожари и 51 броя нарушения от лов и риболов. Най-много са констатираните нарушения от незаконна сеч.

Странични ползвания

Таблица № 10

За страничните ползвания

Странични ползвания	Мярка	Предвидено по ЛУП (1991-1999) средногодишно	Реализирано средногодишно	Предвидено по ЛУП (2001-2010) средногодишно
Паша - площ	хектари	17698	17698	12419,5
Едър добитък	брой	11856	245	12419
Дребен добитък	брой	70791	2594	62096
Сено	тона	18	-	18
Листников фураж	пр.куб.м	775	3	900
Горски плодове	тона	305	39	305
Билки	тона	25	73	25

Лечебни растения

Списък на лечебните растения, разпространени в района на ДДС "Черни Лом" - гр. Попово, според "Хорологичен атлас на лечебните растения в Република България":

Влакнест равнец (*Achillea millefolium* var. *setacea*)

Камшик (*Agrimonia eupatoria*)

Багрилно подрумиче (*Anthemis tinctoria*)

Обикновен пелин (*Artemisia absintium*)

Бял пелин, Катраника (*Artemisia alba*)

Черен пелин (*Artemisia vulgaris*)

Паричка (*Bellis perennis*)

Ранилист (*Betonica officinalis*)

Дива тиква (*Bryonia alba*)

Синя жлъчка (*Cichorium intybus*)

Обикновен дрян (*Cornus mas*)

Обикновена леска (*Corylus avellana*)

Смардлика (*Cotinus coggygria*)

Обикновен глог (*Crataegus monogyna*)

Кукувича прежда (*Cuscuta europaea*)

Наумка (*Cynoglossum officinale*)

Полски хвощ (*Equisetum arvense*)

Боянка (*Erysimum diffusum*)

Мъждрян (*Fraxinus ornus*)

Росопас (*Fumaria officinalis*)

Бударица (*Galeopsis odoratum*)

Еньовче (*Galium verum*)

Градско омайниче (*Geum urbanum*)

Бръшлян (*Hedera helix*)

Голо изсипливче (*Herniaria glabra*)

Влакнесто изсипливче (<i>Herniaria hirsuta</i>)	Трънка (<i>Prunus spinosa</i>)
Блян (<i>Hyoscyamus niger</i>)	Жълтурче (<i>Ranunculus ficaria</i>)
Бял оман (<i>Inula sp.</i>)	Обикновена шипка (<i>Rosa canina</i>)
Дяволска уста (<i>Leonurus cardiaca</i>)	Малина (<i>Rubus idaeus</i>)
Луличка (<i>Linaria vulgaris</i>)	Обикновен киселец (<i>Rumex acetosa</i>)
Полско птиче просо (<i>Lithospermum argense</i>)	Козя брада (<i>Rumex acetosella</i>)
Лечебно птиче просо (<i>Lithospermum officinale</i>)	Залист (<i>Ruscus aculeatus</i>)
Пчелинок (<i>Marrubium vulgare</i>)	Седефче (<i>Ruta graveolens</i>)
Лечебна комунига (<i>Melilotus officinalis</i>)	Бяла върба (<i>Salix alba</i>)
Маточина (<i>Melissa officinalis</i>)	Ракита (<i>Salix purpurea</i>)
Обикновена мента (<i>Mentha spicata complex</i>)	Черен бъз (<i>Sambucus nigra</i>)
Поточарка (<i>Nasturtium officinalis</i>)	Лечебно сапунче (<i>Saponaria officinalis</i>)
Обикновен гръмотрън (<i>Ononis arvensis</i>)	Черно кучешко грозде (<i>Solanum nigrum</i>)
Гинер (<i>Oporordon acanthium</i>)	Черен оман (<i>Symphytum officinale</i>)
Обикновен риган (<i>Origanum vulgare</i>)	Вратига (<i>Tanacetum vulgare</i>)
Драка (<i>Paliurus spina-christi</i>)	Обикновено подъбиче (<i>Teucrium chamaedrys</i>)
Пипериче (<i>Persicaria hydropiper</i>)	Дребнолистна липа (<i>Tilia cordata</i>)
Чобанка (<i>Petasites hybridus</i>)	Едролистна липа (<i>Tilia platyphyllos</i>)
Мехунка (<i>Physalis alkekengi</i>)	Сребролистна липа (<i>Tilia tomentosa</i>)
Теснолистен живовляк (<i>Plantago lanceolata</i>)	Подбел (<i>Tussilago farfara</i>)
Широколистен живовляк (<i>Plantago major</i>)	Висок лопен (<i>Verbascum thapsiforme</i>)
Голяма телчарка (<i>Polygala major</i>)	Мъхнат лопен (<i>Verbascum phlomoides</i>)
Пача трева (<i>Polygonum aviculare</i>)	Върбинка (<i>Verbena officinalis</i>)
Пълзящо прозорче (<i>Potentilla reptans</i>)	Великденче (<i>Veronica officinalis</i>)
	Зимзелен (<i>Vinca minor</i>)
	Миризлива теменуга (<i>Viola odorata</i>)
	Трицветна теменуга (<i>Viola tricolor</i>)
	Бял имел (<i>Viscum album</i>)

Видове от “Червена книга на НР България” и защитени от закона

Списък на растителните видове, разпространени в района на ДДС “Черни Лом” - гр.Попово, и включени в Червената книга на Република България:

Давидов мразовец (*Colchium davidovii*) - Застрашен вид. Български ендемит.
Гръцка ведрица (*Fritillaria graeca*) - Рядък вид. Балкански ендемит.
Черноморска ведрица (*Fritillaria pontica*) - Рядък вид. Български субендемит.
Урумово лале (*Tulipa urumoffii*) - Застрашен вид. Български ендемит.
Кълбест салеп (*Orchis globosa*) - Рядък вид.
Кавказка копривка (*Celtis caucasica*) - Рядък вид.
Горска съсънка (*Anemone silvestris*) - Застрашен вид.
Див рожков (*Cercis siliquastrum*) - Рядък вид.
Червен хедизарум (*Hedysarum tauricum*) - Рядък вид. Включен е в европейския списък на редките, застрашените и ендемичните растения с категория “рядък”.
Грахова глушина (*Vicia pisiformis*) - Рядък вид.
Храсталачна глушина (*Vicia dumetorum*) - Рядък вид.
Хьофтианово часовниче (*Erodium hoefftianum*) - Рядък вид.
Седефче (*Ruta graveolens*) - Застрашен вид.
Жерардова урока (*Bupleurum gerardi*) - Рядък вид.
Сърпец (*Serratula bulgarica*) - Рядък вид. Балкански ендемит.

Защитени територии

На територията на ДДС “Черни Лом” няма обявени защитени природни обекти.